

alapterületű lelőhelyen, melynek során 8 objektumot tártunk fel. Leletanyaga alapján neolitikus korúnak bizonyult 3 sekély árok és 4 nagyméretű, mély gödör. Az alföldi vonaldíszes kerámia kultúrájához köthető objektumokból hatalmas mennyiségű kerámiatöredék mellett némi állatcsont és patics került elő. Az egymástól nagy távolságokra jelentkező neolitikus objektumok között egy betöltésében és keresztmetszetének formájában is jól elkülöníthető újkori árkot figyeltünk meg. A neolitikus telep K–Ny-i kiterjedését sikerült behatárolni. A felszíni nyomok alapján megállapítható, hogy déli irányban több száz méteren keresztül folytatódik egy alacsony dombháton.

Darucsorda-kút II.: A Magdolna-ér K-i partján található lelőhelyen 2006 november–decemberben végeztük a megelőző feltárást. A 0,24408 ha alapterületű lelőhelyen 125 objektumot tártunk fel. Leletanyaga alapján neolitikus korúnak bizonyult 12 régészeti jelenség: gödrök, árok és egy kút. Az alföldi vonaldíszes kerámia kultúrájához köthető objektumokból kerámiatöredék mellett kevés állatcsont és patics került elő.

A kutatott terület legintenzívebben a római császárságkorban volt benépesülve. A szarmata időszakot 67 objektum: gödrök, tárolóvermek, veremházak, kutak, árok, sírok és egy füstölő képviselték. Feltártuk egy Árpád-kori település 10 objektumát. A többnyire leletszegény veremházak, árok és egy nagyméretű külső kemence mellett az egyik kisebb gödör betöltése tíz 12. századi ezüstdénárt rejtett. 36 objektumból nem került elő a koruk meghatározására alkalmas lelet. A feltárást során a szarmata és az Árpád-kori települések K–Ny-i kiterjedését sikerült behatárolni. Mindkét időszak lakói a Magdolna-ér ÉK-i partján található magasparton telepedtek meg. A neolitikus telep objektumai olyan laza szerkezetben helyezkedtek el, hogy kiterjedését csak újabb feltárások után lehet pontosabban meghatározni.

Munkatársak: Kolozsi Barbara régész, Fehér Mónika régészhallgató, Balogh Csaba, Tóth Miklós, Ortutai Róbert rajzoló, Rák Rezső fotós, Bacskai István ásatási technikus.

SZOLNOKI LÁSZLÓ

20. Balmazújváros, Tömöri-tanya I.

(Hajdú-Bihar megye) U, Sza, N

A Magdolna-ér É-i partján található Tömöri-tanya I. lelőhelyen a feltárást októberben végeztük. A 0,1296 ha alapterületű lelőhelyen 10 objektumot tártunk fel.

A neolitikus időszakára keltezhető 5 gödör és árok, melyekből állatcsontok, változatos kerámia leletanyag került napvilágra.

A lelőhely közepén 2 szarmata, méhkas alakú gödröt dokumentáltunk.

A lelőhely déli részén egy népvándorlás kori veremházat tártunk fel, amely kb. 3×3 m nagyságú, lekerekített sarkú téglalap alakú, sekély és Ny-i oldalának közepén

egy cölöplyuk található. Nyomokban a döngölt padlót is megfigyelhettük az épület alján.

KOLOZSI BARBARA

21. Balmazújváros, Tömöri-tanya II.

(Hajdú-Bihar megye) B, Sza

A Magdolna-ér déli partján található Tömöri tanya II. lelőhelyen a feltárást októberben végeztük: 0,0912 ha alapterületen 35 objektumot tártunk fel.

A késő bronzkori Gáva-kultúra időszakára keltezhető 31 gödör és árok. Ezekből állatcsontok, őrlőkövek, bronz karperec és nagyon változatos kerámia leletanyag került napvilágra. Az egyik sekély, kerek gödörben egy zsugorított, jobb oldalán fekvő csontvázat találtunk, amely a mellette talált kerámiatöredékek alapján szintén késő bronzkori. A lelőhely középső részén 3 nagyméretű, sok patics- és kerámiatöredéket tartalmazó, szarmata tárolóvermet tártunk fel. A feltárt nyomvonal É-i szélét a Magdolna-ér közelében egy újkori árok zárta le. A késő bronzkori és a szarmata telep É–D-i kiterjedését sikerült behatárolni, a felszíni nyomok alapján pedig az is megállapítható, hogy K–Ny-i irányban több száz méteren keresztül követik a Magdolna-ér medrét.

Munkatársak: Kolozsi Barbara régész, Fehér Mónika régészhallgató, Balogh Csaba, Tóth Miklós rajzoló, Rák Rezső fotós.

SZOLNOKI LÁSZLÓ

22. Baracs, római tábor

(Fejér megye) Rő

2006. július 3–14. között folytattuk a baracsi római katonai tábor (Annamatia) feltárást a PPKE BTK és az Intercisa Múzeum közös munkájaként. Ez évben a tábor Ny-i kapujának (porta decumana) a feltárást folytattuk. Egy szelvény (XI. szelvény: 5×5 m) és 4 kutatóárok (XV–XVIII. árok: 11×2, 4×1, 3×1, 4×1 m) feltárást nyílt lehetőségünk. A tavalyi ásatás során előkerült É-i kaputorony építési periódusait kívántuk meghatározni. A teljesen, vagy alapozásig visszabontott falak ellenére a következőket sikerült meghatároznunk, amelyek nagyjából megfelelnek korábbi elképzeléseinknek:

A palánktábor vizesárka a várt helyen, a falak alapozása alatt folytatódott (palánkperiódus).

A kőtábor eredeti, 1,1 m széles táborfala az É-i kapuval ellentétben itt közvetlenül a kaputorony előtt húzódott D–É irányban, amelyet a torony (és az új táborfal) építéskor visszabontottak (1. periódus). Mivel a táborfal a későbbi via decumanát is átvágta, azonos korúak nem lehetnek. Eredetileg talán az intercisaihoz hasonlóan itt is fatornyok jelenlétével számolhatunk.

A következő periódusban a kapuzatot téglalap alakú tornyokkal erősítették meg. A kapu egyoszthatú volt, kisebb beszűkítéssel (2. periódus). Utóbbi alaprajza valószínűleg megfelel a tábor É-i kapujánál tapasztaltak-

nak. Falait szintén visszabontották a kapu elfalazásakor. A torony bejárata az út felől nyílt. A falban további négy faragott kőemléket találtunk, melyek sírkövekhez tartoztak, egyikük feliratos.

Az É-i torony déli falának részleges visszabontása után a kaput egy nagy, U-alakú toronnyal falazták el, legalább 3 m vastag falakkal (3. periódus). Utóbbi fala a korábbi torony belső, K-i falától indult. A késői torony déli falának egy rövid szakasza maradt csak meg, a többit teljesen kiszedték. Ebben további három faragott kőemléket találtunk. Valamennyi síremlék része volt, fontos, hogy a korábbiakhoz képest jóval nagyobb darabokat használtak az elfalazásakor. Utóbbi periódushoz tartozó belső padlószintekből több átégett kisbronz, és bélyeges téglá töredéke (Terentius dux) került elő. Fontosak továbbá az itt talált karperecötredékek is, amelyek a civil (női) lakosság jelenlétére utalnak a táboron belül.

Négy kutatóárokkal megpróbáltuk meghatározni a tábor ÉNy-i oldaltornyának a helyét is, de a várt helyen oldaltornyot nem találtunk. Itt a táborfallal 6 m-re párhuzamosan futó késő római, többszattú belső épület 10 m hosszú szakaszát sikerült feltárnunk, amelynek száraz falazással rakott kövei (másodlagosan felhasználtak, benne téglákat és őrlőköveket figyeltünk meg) közvetlenül a humusz alatt található. Belső járósíntjei érthetően nem maradtak meg. Az itt talált leletek közül igen fontos egy Diocletianus follis, illetve egy díszített fejű bronz stylus. A fal alatt a via sagularis egy rövid, kőlapokkal kirakott szakaszát figyeltük meg. A késő római periódusban a táborfal belső földtöltését nem távolították el, alatta a palánkperiódus fossáját is feltártuk. Itt a táborfalat alapozásig kiszedték, egy helyen a modern beásás még a falkiszedést is elvitte.

KOVÁCS PÉTER

23. Barcs, Dráva-meder

(Somogy megye) Kú, (Ú)

2006. december 5–7. között terepbejárást és műszeres felderítést végeztünk Barcsnál a határátkelő hídja feletti folyószakaszon. A munka célja helyszíni adatgyűjtés volt örökségvédelmi térképezés céljából. Kutatási területünk közelében in situ található egy bődönhajó, mely morfológiailag azonos a drávatamásiakkal. Szintén a térségből van adatunk egy ismeretlen korú fa hajóroncsra, amelyet állítólag az utóbbi években elpusztítottak. A felderítésre kijelölt terület a katonai felmérések és a légi fotók alapján egybeesik a szabályozás előtti mederrel, ezért régészeti potenciállal rendelkezik. Első lépésben szonárral (a már bevált Humminbird 987-es) felderítettük a Dráva magyar oldalát. A műszer több rönköt és egyéb anomáliát is jelzett. A kutatási terület közepén a part mellett egy modern vasdereglye bukkan ki a vízből, ez is követhető a felvételeken. A képek alapján megállapítottuk, hogy a meder a partnál meredeken lejt, majd lapossá válik, az államhatárnál ismét emelkedni kezd, és a horvát oldal kifejezetten

sekély, zátonyos. A jelenségek a lapos fenék két szélénél koncentráálódtak, ezért a víz alatti felderítéssel a magyar oldalon található mederszélre koncentráltunk. A víz alatti felderítést a Vízügyi Igazgatóság által rendelkezésünkre bocsátott Zengő nevű hajóról végeztük. A bűvár-asszisztenciát (beleértve a szonárt, a videó és audio kommunikációs rendszert) a Czako Bűvár Kft. biztosította.

A felderítés során vezetőkötélen, élő felszíni kapcsolattal merülve átfésültük a kiválasztott területet. Megállapítottuk, hogy a feltérképezendő területen található szonár jelek természetes rönkökre és mederformációkra utalnak. Ugyanakkor ettől a területtől K-re, a híd felé, a Rinya torkolatának vonalában nagy mennyiségű anomália található. Ezek közül egyet tesztyszerűen megnéztünk, és farönknek bizonyult. Ugyanakkor a torkolat előtt húzódnó kötöltés (párhuzammű) felett egy megmunkált, négyzetes keresztmetszetű gerenda van beágyazódva, ennek mibenlétét ásatás nélkül nem lehetett megállapítani. Famintát vettünk belőle analizálásra. A felderítés végzetével átvizsgáltuk a homokot szállító uszályok kirakódóhelyén a rosta alatti területet is, mivel a kikötött nagyobb tárgyak itt esnek vissza a vízbe. Régészeti leletet nem találtunk, ami azért örvendetes, mert legalább az utóbbi időben nem bolygattak meg lelőhelyet a kotrások során. A munkaterületről való levonulás közben arról értesültünk, hogy a régi vasúti híd pillérjét is magában foglaló zátony felső részén egy dereglye roncsa található, ráadásul kis víznél ki is bukkan a felszínre. Kihasználva az alacsony vízállást és a kiváló látási viszonyokat, a helyszínre vitettük magunkat. Itt megállapítottuk, hogy a megadott helyen valóban egy nagy, hegyes végű fadereglye fekszik a víz alatt, illetve részben ki is látszik a vízből. A hajó hosszát 20 m körülire becsüljük, szélessége 5 m lehet. A víz alatti vége ép, látszik a négyzetes (far?) tőke, illetve ennek közelében néhány függőleges gerenda a felépítményből. A hajó kontúrjának ívét élesen kirajzolja a palánk széle. A sűrűn elhelyezkedő keresztirányú gerendázat is jól kivehető (fenékbordák, vagy merevítő gerendák az üledék vastagságától függően). A palánkot kovácsoltvas szegekkel rögzítették az oldalbordákhoz. A belső oldalon bélésdeszkával burkolták a bordákat. A hajó K-i végét talán a zátony fedi, de a gyakran felszín fölé emelkedő szabadon álló részek valószínűleg elpusztultak.

TÓTH JÁNOS ATTILA

24. Bácsszőlős, Doboka-kő

(Bács-Kiskun megye) I

2006. december 7-én helyszíni szemlét végeztünk a lelőhelyen a régi szabadkai úttól, a hármashatár dombjától D-re, 600 m-re. Egy dűlőút pontosan átmegy rajta. Környezetéből kiemelkedő dombon van a temető, mely domb egy természetes dombvonulat része (139 m tszfm.). A domb tetején elszórtan kevés embercsont látszott, néhány foltok mutatkoztak a kissé mélyebben szántott, így világos-homokosabb részeken. Helyi lakos elmondása